

... על-פי הרגילות שהיתה אצל כו"כ חסידים, שהיו מחשיבים (מסבירים ומפרסמים) שיום הולדתם הוא – הפעם הראשונה שבאו לליובאוויטש אל הרבי, אצל כל רבי בזמן נשיאותו, ועד"ז בזמן נשיאותו של נשיא דורנו – אלה שבאו ל"ליובאוויטש שבליובאוויטש" של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר ... כ"ז אלול תשנ"א

אנכי עומד בין ה' וביניכם

זה מוכיח על גודל הירידה שלו, עד שאינו מרגיש כלל רעב וצמא אמיתי - רעב וצמא ליהדות בשלימותה ולאמיתתה, וא"כ, הצורך שלו בעזר וסיוע - גדול שבעתיים!
ומכיון שכן, יש לעסוק במלוא המסירות - כפי שלומדים מסיפור הנ"ל כדי לעזור ליהודי לצאת מהגלות, ומהדרכים לזה - נתינת הצדקה, עזר וסיוע לנצרכים בפשטות, שהרי "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה".
משיחתו' תשרי תשמ"ה

האומנם אינכם מתגעגעים!?
ונא ונא להשתדל הוא וכל חבורתו תי' בכבוש של החוצה, ואם חסר לפי שעה די מוט על זה יתבוננו אז דאס האלט אפ די גאולה, תחיית המתים און צו זעהן זיך מיטן רבי'ן דעם שווער מיטן רבי'ן זיין פאטער וכו' וכו' האומנם ביינקט זיך אייך ניט? והיש השתדלות שתקשה בעיניהם ובלבד שיגיעו לזה? און דאס איז דאך דברים כפשוטם, ניט על דרך הצחות.
[ונא ונא להשתדל הוא וכל חבורתו תי' בכבוש של החוצה, ואם חסר לפי שעה האומץ על זה, יתבוננו שזה מעכב את הגאולה, תחיית המתים ולהתראות עם מו"ח אדמו"ר, עם אביו אדמו"ר נ"ע וכו' וכו' האומנם אינכם מתגעגעים? והיש השתדלות שתקשה בעיניהם ובלבד שיגיעו לזה? והרי אלו דברים כפשוטם, לא על דרך הצחות].
אגרות קודש חלק ד' אג' תתסד

לאלתר" בספרן של צדיקים גמורים; ומבחינה רוחנית - הוקמו בעזר-השם מוסדות של תורה וחסד, לומדים תורה ומקיימים מצוות בהידור וכו'; אבל אעפ"כ, האם ינסה מיישאו להשוות זאת למצב דגילוי אלקות, ההבנה בתורה וההידור בקיום המצוות ("כמצות רצונך" - כמבואר בדרושי אדמו"ר האמצעי), בזמן שביהמ"ק הי' קיים!...
חושך הגלות נעשה דבר רגיל כל כך, עד שנדמה שהגיעה בלימוד התורה וההידור בקיום המצוות כפי שהם אצלו - זוהי תכלית השלימות...
"תורת-אמת" אומרת, שמכיון שכל יהודי הוא "חלק אלקה ממעל ממש" (עם כל הפירושים ד"ממש"), הרי כאשר לומד תורה צריך להיות ניכר - גלוי לעיני בשר - הענין ד"הלא כה דברי כאש", וקיום המצוות צריך להיות "כמצות רצונך": אלא מאי - כאשר "החושך יכסה ארץ", נחסר בשלימותם של כל פרטי הענינים הדומם צומח הי ומדבר, ובמילא לא שייך שיהי' קיום המצוות "כמצות רצונך", ובמילא, אף שהוא אינו יכול לעשות יותר (ואין זה תלוי ברצונו) - עליו לדעת ולהרגיש מה שהפסיד מצד חשכת הגלות!
הוא הפסיד גילוי אלקות לעיני בשר - דבר שהי' בזמן הבית, כמארז"ל "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש", כולל - הנסים שהיו בירושלים כולה, נסים שראו כולם בעיני בשר; ואילו כיום - רואה הוא אמנם ניסי ה' וחסדי ה', וכפי שאומר כל יהודי בברכת המזון דיום חול: "הון . . בטובו בחן בחדס וברחמים", אבל ביחד עם זה, מתאר לעצמו מה הי' רואה (ומה אכן ראה בפועל אבי זקנו כו') בזמן שביהמ"ק הי' קיים!
ואם הוא בעצמו אינו יכול לתאר לעצמו ולהרגיש את מצב הדברים בזמן שביהמ"ק הי' קיים - אזי "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך", ישאל אצל מי שלמד ויודע יותר ממנו, והעיקר - ש"שמע" זאת באופן שהדבר יחדור אצלו.

לבקש ולזעוק "מהרה תצמיח" שהגאולה תבוא רגע קודם!
ואז - תפלת "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" תהי' אצלו באופן של "צעקה" (למרות היותה תפלה בלחש), ולמה - לא מפני שאנשי כנסת הגדולה תיקנו ש"צריכים" לומר זאת בתפלה, כי אם מפני שמרגיש את הצורך שבדבר, ולכן מבקש וצוועק "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", שתבוא הגאולה האמיתית והשלימה רגע אחד קודם, כך שרגע אחד קודם יקויים היעוד "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", ועפ"ז מובנת השייכות דסיפור הנ"ל לימינו אלו - מכיון שכל אחד הוא במצב של "פליט" ו"גולה" הזקוק לעזר וסיוע...
ואם ישנו מיישאו שמדמה לעצמו שנמצא במצב שלא חסר לו מאומה, ואינו זקוק לצורך מיוחד - הרי אדרבה: מצב

הזכרונות מתקופת הילדות שזכורני מאמי מורתי ע"ה

בין הזכרונות מתקופת הילדות שזכורני מאמי מורתי - בעלת ה"אר-צייט" - הוא המאורע דלקמן:
בזמן מלחמת העולם הראשונה, גזרה המלכות על היהודים שישבו סמוך לגבולות המדינות שעמהם היתה רוס' במצב של מלחמה (פולין וליטא), שיעזבו את מקומות מגוריהם ויעברו לגור בעומק שטחה של רוס', רחוק מן הגבול, באמרום שאי-אפשר לסמוך על היהודים כו'.
אותם יהודים שהוכרחו לגלות ממקום מגוריהם, חיפשו כמובן מקום שבו קיים ריכוז גדול של יהודים, וכך אירע שבין המקומות שאליהם הגיעו פליטים (גולים) - היתה גם עיר מגורנו.
כאשר הגיע לעיר מחנה גדול של פליטים - גדול בכמות, וגדול באיכות, מלמדים, שוחטים, רבנים וראשי-ישיבות - הי' צורך לדאוג לסידורם באופן המתאים, ומובן, שהיתה זו עבודה גדולה ומשא כבד - לפי ערך מספרם של בני העיר, כאשר לפתע הוטל עליהם לדאוג לסידורם של מספר גדול של פליטים.

תיכף ומיד הוקמו "וועדים" כדי לארגן את העזרה בכל המצטרף להם. ומהעומדים בראש אותם "וועדים" היתה אמי מורתי ע"ה.
זכורני איפוא באיזו מדה היתה התעסקותה בהושטת עזר וסיוע לפליטים - מתוך מרץ הכי גדול, הן במשך שעות היום והן במשך שעות הלילה, ממש על צד הפלא, מעולם לא ראינו במצב כזה!
ועד כדי כך הי' הדבר בולט - שלמרות היותי עסוק בעניני ה"חדר", ללא כל התעניינות בענינים אחרים, הי' זה מאורע יוצא מל הכלל, שלקח את מלא תשומת-הלב, ונשאר חקוק בזכורני למשך כל ימי החיים.
ובעמדנו ביום ההסתלקות, יום שבו מאיר בגלוי כל עבודתה, ובאופן דמוסיף והולך מידי שנה בשנה (כבכל עניני תורה וקדושה) - מתעורר גם הזכרון אודות מאורע הנ"ל ביתר שאת וביתר עוז.

כל אחד מאיתנו הוא במצב של 'פליט' ו'גולה'

מכל ענין יש ללמוד הוראה בנוגע לפועל. אמנם, בנוגע לסיפור הנ"ל - נשאלת השאלה: מה ניתן ללמוד מכך בנוגע לימינו אלו - כאשר נמצאים, בחסדי ה', במלכות של חסד, במעמד ומצב ד"איש תחת גפנו ותחת תאנתו" - לפי ערך כמובן, כפי שהדבר שייך בזמן הגלות, ובפרט שקיימים כו"כ ארגונים שמתעסקים - באופן מסודר - במתן עזר וסיוע לנצרכים, וא"כ, מה ניתן ללמוד מסיפור הנ"ל בנוגע למעשה בפועל?
ובכן, כאשר חושבים אפילו בשטחיות - תופסים שההוראה שניתן ללמוד מסיפור הנ"ל היא פשוטה בתכלית: כל אחד מאתנו, בתוך כלל ישראל, הוא במצב של "פליט" ו"גולה" - שהרי "גלינו מארצנו". ואפילו היהודים הנמצאים בארץ ישראל - הרי משחרב ביהמ"ק נמצאים גם הם במצב של גלות, כמודגש גם בכך שישנם כו"כ מצוות התלויות בארץ שאי-אפשר לקיימן בזמן הזה, ועאכו"כ - המצוות הקשורות עם עבודת הקרבנות בביהמ"ק (עם כל שאר הענינים הקשורים בזה).
נמצאים אמנם במדינה של חסד, שבה יכול כאו"א לנהל משאו ומתנו באמונה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, והקב"ה נותן לו פרנסתו מידי המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה - כל מי שזכאי לכך, ומכיון ש"ועמך כולם צדיקים", זכאים כולם לכך, שהרי כבר בראש השנה "נכתבין ונחתמן

לספוד לחנה

נתאספנו היום על-מנת להתייחד עם זכרה של הרבנית הצדקנית מרת חנה זכרונה לברכה, במלאות שלושים יום לפטירתה.

מהי המטרה של העלאת זכרונות של אנשים גדולים, או נשים גדולות? - להשתדל ללכת בדרכיהם. אין לדרוש אמנם מכל אחד שיהיה ממש כאותם אנשים גדולים, אבל השאיפה והמגמה כך צריכה להיות, ואזי יהיה בו על כל פנים משהו מעין אותן הדרכים.

זהו שאמרו "כל אחד ואחד מישראל חייב לומר: מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי; אברהם יצחק ויעקב". מי הוא זה שיוכל להידמות לאבות הקדושים? אבל "כל אחד חייב לומר" - האמירה, השאיפה, צריכה להיות כך. ואזי יגיע על כל פנים למה שהוא יכול להגיע. ואילו אדם שאינו שואף לגדולות, לא יוכל להגיע אף לדבר שהוא בערכו ובהישג-ידו.

כך אנו אומרים אף בנוגע לרבנית חנה, שאנו מעלים עכשיו את זכרונה.

***

היא הייתה אשה גדולה.

לא מפני שהייתה בת גדולים, מגזע גאונים חסידים וצדיקים. גם מפני זה, אך לא מפני זה בלבד.

לא מפני שהייתה אשתו של גאון וצדיק, חסיד וקדוש, רבי לוי יצחק זכר צדיק לברכה. גם מפני זה, אך לא מפני זה בלבד.

ואף לא מפני שהייתה אם המלך, אמו של מנהיגנו הגדול כ"ק אדמו"ר שליט"א. גם מפני זה, אך לא מפני זה בלבד.

היא הייתה אשה גדולה, צדקנית בזכות עצמה. זכויות עצומות גדולות - היו לה.

ואנו קוראים עליה את הכתוב: "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתי". לכאורה: הרי הכתוב מדבר בשרה - "ותמת שרה גו' ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתי", ודי היה לכתוב "לספדה", כדרך שכתוב "ולבכתי".

אלא: אברהם היה "נשיא אלוקים", נשיאו ומנהיגו של דורו. כשנפטר אברהם עמדו כל גדולי הדור בְּשורה ואמרו: "אוי לה לספינה שאבד קברניטה". כשנפטרה אשתו של נשיא הדור, באו כל גדולי הדור להשתתף בצערו. הם באו להלווייתה של שרה לכבודו של אברהם. ואילו אברהם עצמו, שהכיר היטב את גודל צדקותה של שרה, בא "לספוד לשרה". הוא בא לא לשם כבודו של מישהו אחר, אלא לספוד לשרה עצמה.

אף לגבי הרבנית חנה כך. ודאי שבאנו גם לכבודו של בנה הגדול, הרבי שליט"א, ולהשתתף בצערו, אבל בעיקר וביחוד באנו "לספוד לחנה", לה עצמה, בזכות עצמה.

בגמרא אמרו: "בשעה שהצדיק נפטר מן העולם, שלוש כיתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו. אחת אומרת לו 'בא בשלום', ואחת אומרת 'הולך נכחו', ואחת אומרת לו 'יבוא שלום לנו על משכבתם'.

כשנדקדק בדבר נראה, שהכת הראשונה מדברת בלשון עבר: "בא בשלום"; השנייה מדברת בלשון הווה: "הולך נכחו"; והשלישית מדברת בלשון עתיד: "יבוא שלום". פירוש הדבר הוא: הראשונה עוסקת בעברו של הצדיק, באבותיו הצדיקים, השנייה עוסקת בצדיק עצמו, ב"הווה" שלו; והשלישית עוסקת בעתידו של הצדיק, בצאצאיו.

כשנפטרה הרבנית חנה, קיבלו את פניה כל שלוש הכיתות של מלאכי השרת: האחת סיפרה על עברה, על אבותיה הרבנים והחסידים הגדולים; השנייה שוחחה עליה עצמה, על היותה צדקנית; כל ימיה; והשלישית דיברה על עתידה, הוא בנה הגדול מנהיג ישראל שליט"א.

***

במה הייתה גדולתה העיקרית? - נתבונן שוב בשרה אמנו. על הפסוק "ויהיו חיי שרה מרה" שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי מרה" אמרו במדרש: "ודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה. כשם שהם תמימים, כך שנותיהם תמימים". דברי המדרש דורשים הסבר: מה בין שנים תמימות לשנים שאינן תמימות?

שאלה נוספת:

בפרוש רש"י על פסוק זה נאמר: "שני חיי שרה - כולן שווין לטובה". האומנם כל שנותיה של

נאמו של הגאון החסיד הרב שלמה יוסף ז"ל, בעצרת שנוערה בירושלים, על-ידי נשיבות חב"ד הרגל השלישית לרבנית חנה נ"ע

שרה היו טובים? והלא צרות רבות סבבוה: הרעב והנדודים, ולקיותה לבית פרעה ואבימלך, והיותה עקרה, ועקדת יצחק - ואיך היו כולן שווין לטובה?

פירוש הדברים ניתן להיאמר כך:

על נבוכדנצר אמרו בגמרא, שרצה לומר שירה, ובא מלאך וסטר על פיו.

אמר על כך צדיק אחד: אין הכוונה שהמלאך לא רצה שנבוכדנצר יאמר שירה. וכי מה אכפת לו אם יאמר או לא יאמר שירה? אלא כך אמר לו המלאך: רצונך לומד שירה בשעה שכתר מלכות לראשך ויושב אתה בכבודו של עולם? הא לך סטייה, ועכשיו תאמר נא שירה... ואת זאת - אין נבוכדנצר יכול.

רק ישראל יכולים לברך על הרעה כשם שהם מברכים על הטובה. דוד המלך, ולא נבוכדנצר, הוא שאמר "חסד ומשפט אשירה" - אשירה הן על ה"חסד" והן על ה"משפט".

כל מאה עשרים ושבע שנות חייה של שרה היו תמימות ושווין לטובה: הן כשהייתה אשתו של נשיא הדור, והן בעת שסבלה צרות וייסורים וכבדים - תמיד אמרה שירה.

וכזו הייתה גם הרבנית חנה. היו זמנים שישרה בכבודו של עולם, כשבעלה הגאון החסיד משמש כרבה ומנהיגה של עיר ואם בישראל, וכולם משכימים לפתחו. והיא - לא גבה לבה ולא רמו עיניה, אלא הרבתה לעשות צדקה וחסד עם כל והתנהגותה הייתה בעונה ובשפלות. היא אמרה אז שירה מרוב טובה - "חסד אשירה".

והיו גם זמנים אחרים, זמנים של צרה ומצוקה: בעלה נאסר, זמן רב לא ידעה אפילו היכן הוא נמצא ומה מצבו. אחר-כך הוגלה לירכתי ארץ, לכפר נידח באסיה הרחוקה, מקום שלחם צר ומים לחץ היו יקרי המציאות, והרבנית שמה נפשה בכפה ונסעה לשם לקחת חבל בצרותיו ולעזור לו ככל האפשר. הייתה זו 'סטייה' גדולה ונוראה, אך גם אז אמרה שירה, "משפט אשירה". בזכרונותיה בכתב שהשאירה אחריה מתארת הרבנית בכשרון רב ובדיקנות נאמנה את כל ההרפתקאות שעברו עליה ועל בעלה. היא מספרת שם גם על ליל שמתת-תורה אחד. מניין לא היה בכפר, ואף ספר-תורה לא היה להם. בעלה הגאון עמד בחדרו הצר וקרא בקול רם, כפי שהיה רגיל בימי גדלותו: "אתה הראת לדעת, כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו!" ובשמחה רבה רקד וערך 'הקפות', כשהרבנית לעומתו עומדת ושמחה בשמחת-תורה.

שירה כזאת דומיני שעוד לא נשמעה מעולם.

שירה כזאת בוקעת רקיעים ומזעזעת שמי שמים "משפט אשירה".

זכותה הרבנית ובסוף ימיה עלתה שוב לגדולה, כשהיא יושבת בברוקלין ורואה את בנה מנהיג ישראל שלמוצא פיו מייחלים ולשמו רועדים.

ואף אז לא הייתה מתהדרת ולא מתברבת, אלא הצטיינה בתום לבה, בעוונותנותה, ובמעשי הטוב והחסד שלה.

אכן: "שנותיה תמימים", "כולן שווין לטובה!"

***

קהלת אמר: "ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה".

כלומר: אם יש את נפשכם לדעת את שבתם וטובים של המתים, צאו וראו את החיים שהשאירו אחריהם.

אם אנחנו רואים את מי שהשאירה אחריה הרבנית חנה, את בנה הגדול רבן של ישראל אשר בצלו אנו חוסים, כ"ק אדמו"ר שליט"א, הרי

אנו מבינים היטב מי הייתה האשה הגדולה הזאת.

יהא זכרה שמור אתנו לעד, ונשמתה תהא צרורה בצרור החיים.

מכתב הרה"ח ר' יוסף הלוי וויינבערג לכ"ק אדמו"ר אודות עריכת שיעור שבועי ברדיו לעילוי-נשמת אמו הרבנית

לא הספקתי עד היום להודיע לכ"ק שליט"א אשר במוצאי-שבת-קודש מסרתי על הראדיא אשר לכבוד יום ההילולא י"ג תשרי הואיל כ"ק שליט"א להגיד מאמר דא"ח מבעל ההילולא ושיחות קדש, אבל לפני זה הואיל כ"ק שליט"א להגיד שיחות קדש בקשר ושייכות להסתלקות הרבנית נ"ע וימי השבעה (אשר ביום הזה ה' יום השביעי, וההוספה מהפלה מגדים ונחלת שבעה וכו') - זה הוספתי בתחלה כאשר מסרתי שהשיעור הוא לעילוי נשמתה)...

כפי שהזכרתי כבר - אמרתי אשר השיעור הוא לעילוי נשמת הרבנית, בשמה ובשם אבי, וכן עשיתי במוצאי-שבת-קודש וילך, שאמרתי אז שאין למנוע ממסירת דברי חסידות והתעוררות, ואדרבא, שהוא לעילוי נשמתה.

אגב, הנה ביום ה' וילך בן, כאשר ה' לי השיעור הראשון מהשיבה. . לפני השיעור צלצלתי מהתחנה להרבנית להודיע לה על השיעור, ביודעי שהרבה פעמים גרם לה השיעור קורת רוח ובפרט שבהשיעור הזכרתי נקודה משיחת כ"ק בראש-השנה, ואמרה לי אשר גם במוצאי-שבת-קודש שמעה השיעור, והוסיפה: דער אייבערשטער זאל געבען מי'זאל האבען כח צוצונעמען דעם נחת [הקדוש-ברוך-הוא יתן שיהיה לנו כח לקבל את הנחת], ובהיות שאמרה זה מיט א שוואכקייט [עם חלישות] בקולה, אמרתי הלא בראש-השנה היתה התועדות שמחה, ומקוים על שנה שמחה, השיבה: הלואי אויף אלע אידען [על כל היהודים], והוסיפה: דער רבי אליין דארף דאס נויטיג האבען [הרבי עצמו זקוק לכך], וסיימה בברכות לי ולמשפחתי.

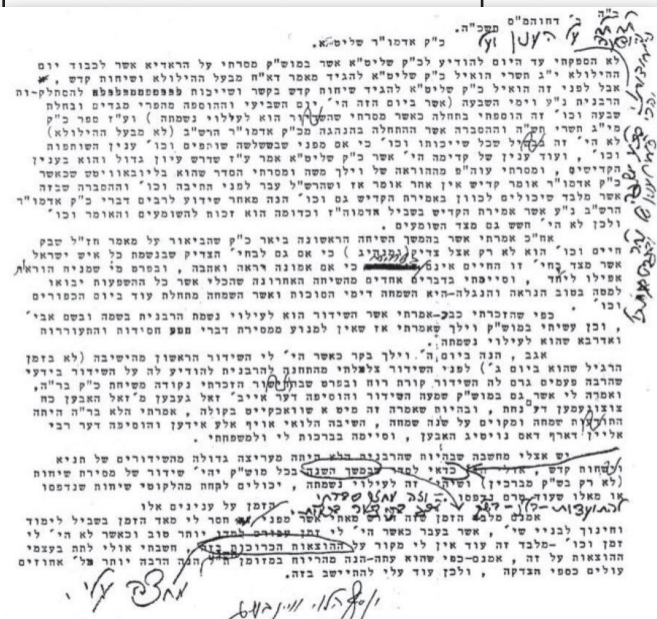
יש אצלי מחשבה שבהיות שהרבנית הלא היתה מעריצה גדולה מהשיעורים של תניא ושיחות קדש, אולי ה' כדאי לסדר שבמשך השנה בכל מוצאי-שבת-קודש יהי' שידור של מסירת שיחות (לא רק בשבת-קודש מברכין), ושיהי' זה לעילוי נשמתה. יכולים לקחת מהלוקטי שיחות שנדפסו או מאלו שעוד טרם נדפסו.

אמנם . . . עוד אין לי מקור על ההוצאות הכרוכות בזה. חשבתי אולי לתת בעצמי ההוצאות על זה...

***

על הודעתי בתחילת מכתבו אודות מה שמסר במוצאי-שבת-קודש האזינו על הראדיא כו' - כתב רבינו: ת"ח ת"ח על הענין ועל ההודעה אודותיו. והרי בכ"ע [בכל-עת] מצפה כ"א [כל אחד] לענין של נח"ר ובפרט בעת כו'.

על כותבו במשך מכתבו ש"אולי ה' כדאי לסדר . . . בכל מוש"ק . . . שידור של מסירת שיחות . . . לעילוי נשמתה כו" - הקיף רבינו (וגם סימן בחץ) תיבת "נדאי [לסדר כו']", ובהמשך לזה הוסיף בסיום הפסקא: וזה מחזק סברתי להתועדות - בל"ג - בש"ק במשך השנה, עכ"פ בקיצור בכמות. ועל כותבו אודות "ההוצאות הכרוכות בזה" - הקיף רבינו תיבות אלו, וכתב: מחצה עלי.

א געזונטע יאר

כתי"ק הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, על כרטיס ברכה מער"ה תשכ"ד: איך וואנש אייך אגעזונטען צופרידענעם יאהר

חנה שניאורסאהן

